

**Hanzehogeschool
Groningen**
University of Applied Sciences

GEMEENTE
MIDDEN-DRENTHE

Duurzaam
Financien & Ondernemen
Lectoraat

Onderzoekscafé KKNN

Drs. Harriet Gerrits (gemeente Midden Drenthe) &
Dr. Kyra Luijters (Hanzehogeschool)

share your talent.
move the world.

“Fantastisch hoe mijn moeder is opgevangen, de hond werd uitgelaten, de boodschappen werden gedaan (...).

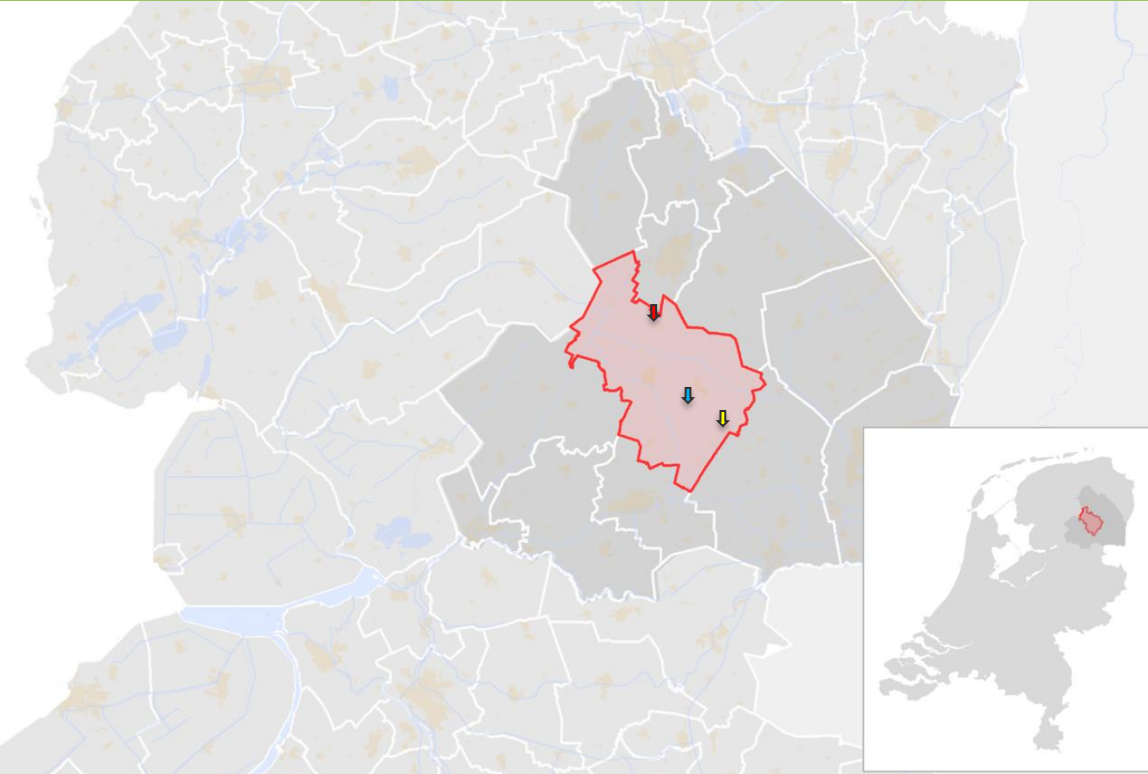
Wat uniek dat een dorp zó voor elkaar klaar staat.”

Nieuwsbrief, dorp Witteveen, 2021 over duo Naoberkracht

Dorpsinitiatieven:
een bijdrage aan brede welvaart gemeten
Even voorstellen:

Kyra Luijters-van der Aa
Harriët Gerrits

Gemeente Midden-Drenthe

Per 31-12-22:
33.677 inwoners
22 officiële kernen+
Spier 380 inwoners
Beien 11.355 inwoners

Witteveen 555 inwoners ↓
Hooghalen 1455 inwoners ↓
Westerbork 4705 inwoners ↓

Visie van college en raad: Sociale cohesie is van vitaal belang.

- Betrokkenheid en verbinding van inwoners met de eigen omgeving
- Vergroot het gevoel van welzijn
- Toegang tot informele netwerken
- Vergroot het gevoel van veiligheid
- Tegengaan van eenzaamheid en daarmee voorkomen van mentale en fysieke klachten
- Houdt het platteland leefbaar en bewoonbaar

Actief beleid van de gemeente Midden-Drenthe:

- Dorpenbeleid en bestuurlijk overleg met Dorpen Overleg Midden-Drenthe
- Koersnotitie met afspraken over het beheer en onderhoud van dorpshuizen
- Vrijwilligersbeleid
- 'Eigen' lokale stichting Welzijnswerk
- Formatie: dorpscontactpersonen
- Programma Sociaal Domein

PROGRAMMA SOCIAAL DOMEIN MIDDEN-DRENTHE

Met ruimte voor projecten, pilots en innovaties, bijvoorbeeld Pilots in de Dorpen

Deelname van 3 initiatieven/pilots;

Witteveen, Dorpskracht Hooghalen en Inloopvoorziening Annie Londo in Westerbork

**BUURTHUIS
ANNIE LONDO**

Witteveen Naoberkracht; met een uitgebreide inzet van vrijwilligers, koppeling tussen vraag en steun, oa Europese prijs voor dorpsontwikkeling in 2018.

Hooghalen Dorpskracht als netwerkorganisatie voor hulp en steun aan dorpsgenoten

Inloopvoorziening Anni Londo in Westerbork, waar zorgorganisatie Cosis een groep GGZ cliënten begeleidt en ondersteunt maar waar ook buurtbewoners gebruik van maken.

Welzijnswerk Midden-Drenthe is nauw betrokken bij deze ontwikkelingen

**BUURTHUIS
ANNIE LONDO**

De vragen die de gemeente zichzelf stelt, zijn:

- Welke effecten deze initiatieven hebben en wat we daarvan kunnen leren
- Verbeteren de initiatieven het geluk en welzijn van de bewoners?
- Vergroot het daadwerkelijk de leefbaarheid van het dorp? En wat verstaan we dan onder 'leefbaarheid'?
- Maken mensen door deze voorzieningen minder gebruik van de formele zorg (en werkt het dus preventief en kostenbesparend?).

Om zicht te krijgen op de effecten, wil de gemeente een onderzoek laten verrichten. De impactmeting moet primair zorgen voor een cyclus van actie, leren en verbeteren. Met de uitkomsten van het onderzoek kan tevens verantwoording afgelegd worden over het bestede geld. De uitkomsten van de impactmeter kan dienen als motivatie om initiatieven als deze te blijven ondersteunen.

OP ZOEK NAAR EEN PASSEND ONDERZOEKSBUREAU:

- Vertaling kunnen maken tussen praktijk, wetenschap en onderzoeksprincipes
- Passend bij de (schaal van) de gemeente Midden-Drenthe
- Intrinsieke interesse in de onderzoeksvraag

Margreeth Boersma en Kyra Luijters van de Aa
Lectoraat Duurzaam Financien en Ondernemen
Hanzehogeschool Groningen

Lector Margreet Boersma (l) en onderzoeker van dit project Kyra Luijters (r)

De vragen die de gemeente zichzelf stelt, zijn:

- **Welke effecten** deze initiatieven hebben en wat we daarvan kunnen leren
- **Verbeteren** de initiatieven het **geluk** en **welzijn** van de bewoners?
- Vergroot het daadwerkelijk de **leefbaarheid** van het dorp? En wat verstaan we dan onder 'leefbaarheid'?
- Maken mensen door deze voorzieningen **minder gebruik van de formele zorg** (en werkt het dus preventief en kostenbesparend?).

Om zicht te krijgen op de effecten, wil de gemeente een onderzoek laten verrichten. De impactmeting moet primair zorgen voor een **cyclus van actie, leren en verbeteren**.

Met de uitkomsten van het onderzoek kan tevens verantwoording afgelegd worden over het bestede geld.

De uitkomsten van de impactmeter kan dienen als motivatie om initiatieven als deze te blijven ondersteunen.

De ontwikkeling van een Impact Meter:

1) Volgens welke 'theorie van verandering' (Taplin & Clark, 2012) leiden buurtinitiatieven tot gewenste effecten?

Theory of Change. Hogenstijn (2018) en Taplin & Clark (2012)

De ontwikkeling van een Impact Meter:

2) Ontwerpeisen:

↗ degenen die gaan rapporteren moeten betrokken zijn bij de ontwikkeling

“minder indicatoren meten, maar méér van wat echt betekenisvol is, is de kern als het gaat om effectieve registraties ten behoeve van kwaliteitsverbetering en bestuur”
(Zegers et al., 2020)

↗ de impactmeting is faciliterend en niet dwingend. Impactmeting wordt gebruikt om inzicht te krijgen die de dialoog en creativiteit bevordert.

↗ proportionaliteit: kosten/ werkbaarheid moeten in verhouding staan met nut.

Zegers, M., Veenstra, G. L., Gerritsen, G., Verhage, R. J., Hoeven, H., & Welker, G. A. (2022). Perceived burdens due to registrations for quality monitoring and improvement in hospitals: a mixed methods study. *International Journal of Health Policy and Management*, 11(2), 183–196.

Combinatie van kwalitatieve methoden

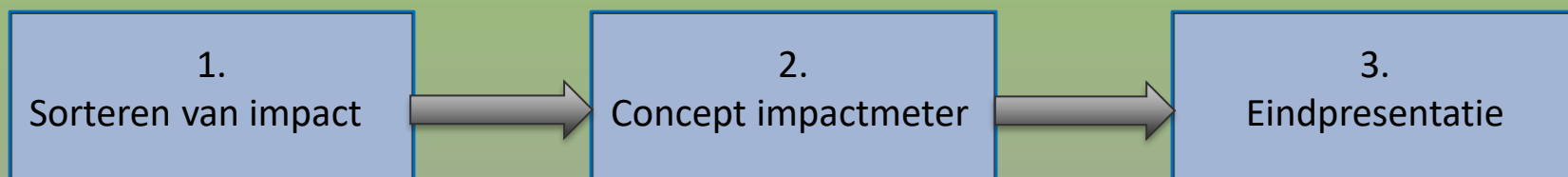
Interviews betrokkenen en bezoeken dorpshuizen

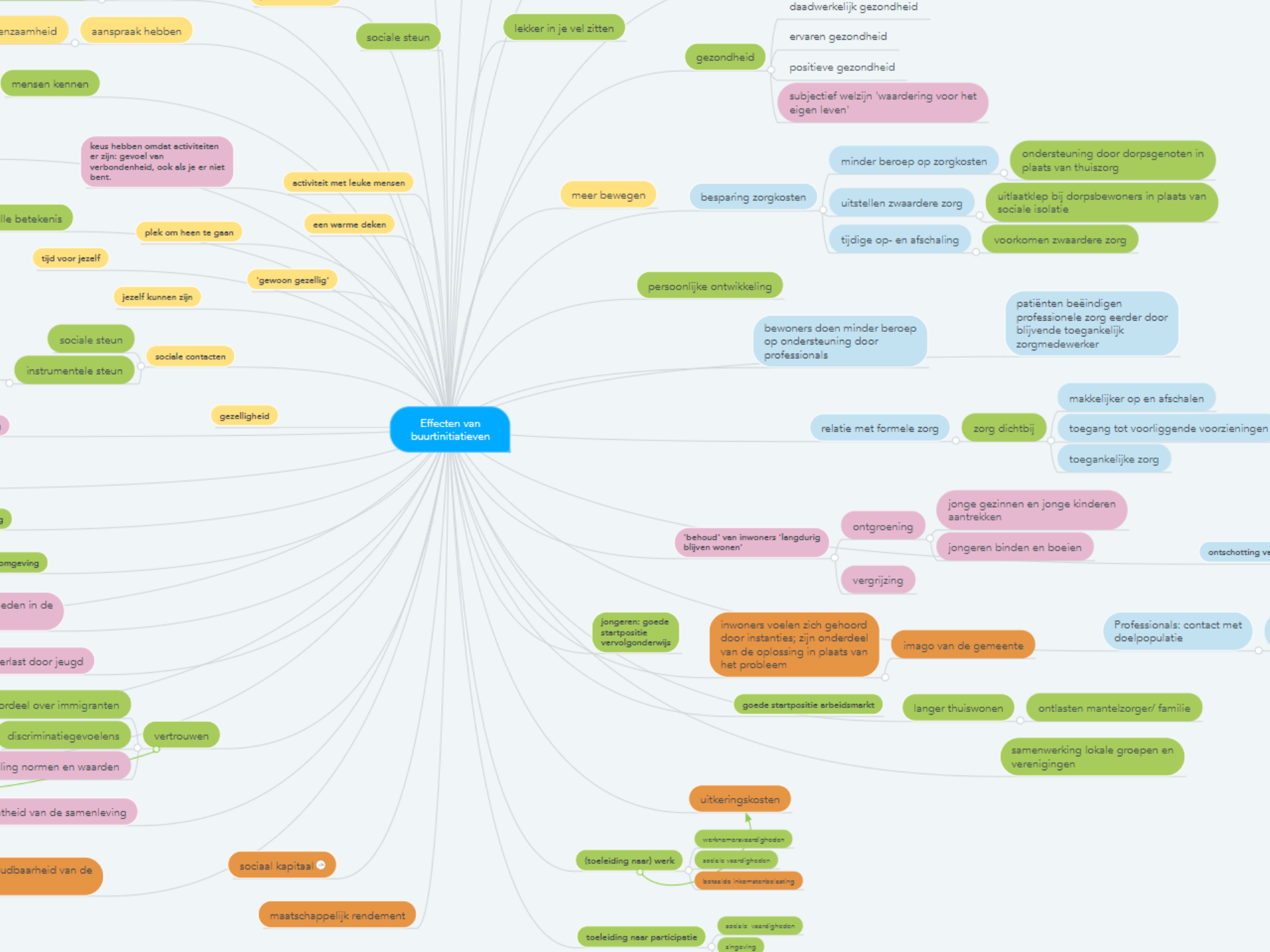
Desk research:

- koppeling effecten aan literatuur
- meetbaar maken van effecten
- verkennen van oorzaak-gevolg relaties

Klankbordgroepbijeenkomsten

Klankbordgroep bijeenkomsten

Impact van dorpsinitiatieven

Dorpsinitiatieven¹ : initiatieven gericht op het ondersteunen van dorpsbewoners

“het verbinden van mensen aan elkaar en aan instanties is een belangrijk middel voor waarde-creatie” (**korte lijntjes**)

- Verhogen welzijn hulpvragers *én betrokken vrijwilligers*
- Versterkte cohesie dorp
- Verlagen werkdruk huisarts (met name bij eenzaamheidsproblematiek)
- Besparing zorgkosten
- Voorkomen van hogere kosten langere termijn

Conclusie: verband met ‘outcome’ is zeer waarschijnlijk maar diffuuf -> proportionaliteit?

¹ Aletta Jacobs School of Public Health (2021). Evaluatie van de dorpsondersteuner. White paper. Geraadpleegd op 11 november 2021 van <https://www.rug.nl/aletta/docs/evaluatie-van-de-dorpsondersteuner.pdf>.

Impact van dorpsinitiatieven

Motivatie van vrijwilligers:

↗ door krimp en vergrijzing.

? Vrijwilligers vinden

! vrijwilligers te behouden en vinden (evaluatie van de dorpsondersteuner, 2021).

+ behoefte aan integratie in het dorp ('sociale samenhang')

+ behoefte aan 'bijdrage leveren aan anderen

! grenzen van de vrijwilligers in de gaten houden

(Smelik en Pijnenborg, 2021)

Aletta Jacobs School of Public Health (2021). Evaluatie van de dorpsondersteuner. White paper. Geraadpleegd op 11 november 2021 van <https://www.rug.nl/aletta/docs/evaluatie-van-de-dorpsondersteuner.pdf>

Smelik, J. en Pijnenborg, F. (2021). *De dorpsondersteuner. Verbindende schakel van de gemeenschap*. Uitgave van Nederland Zorgt voor Elkaar (NLZVE) en Vereniging Kleine Kernen Limburg (VKKL). Geraadpleegd op 14 februari 2022 van www.kvvl.nl.

Impact van dorpsinitiatieven

Dorpsinitiatieven: initiatieven gericht op het ondersteunen van dorpsbewoners

“**Vraagverlegenheid**: mensen vinden lastig om hulp aan anderen te vragen en/of hulp te accepteren (Movisie, 2021)

Dit is een belangrijk obstakel voor het krijgen van hulp (klankbordgroep). Als vraagverlegenheid afneemt is dit dus een belangrijk effect van buurtinitiatieven. Onderzoek laat zien dat mensen vaak helpen vanuit het besef dat de kans groter is dat zij in de (nabije) toekomst ook geholpen kunnen worden als zij hulpvragen hebben.

Movisie (2021). Vijf tips over vraagverlegenheid bij mantelzorgers.. Geraadpleegd van <https://www.movisie.nl/artikel/vijf-tips-over-vraagverlegenheid-mantelzorgers>

Movisie (2013). Buurthulp en vraagverlegenheid. Geraadpleegd op 8 november 2022 van <https://www.movisie.nl/artikel/buurthulp-vraagverlegenheid>

Impact van dorpsinitiatieven

Kwaliteit van leven

- Lichamelijke gezondheid (meer beweging)
- Geestelijk welzijn
- Sociale contacten
- Activiteiten: gezondheid, ontspanning, sociaal en iets betekenen voor een ander

(Puts en Deeg, 2006)

Puts, M.T.E. en Deeg, D.J.H. (2006). Welke aspecten van kwaliteit van leven vinden kwetsbare ouderen zelf van belang? *Bijblijven*, 22, 378-383. Doi: [:10.1007/bf03059970](https://doi.org/10.1007/bf03059970).

Impact van dorpsinitiatieven

Dorpsinitiatieven: initiatieven gericht op het ondersteunen van dorpsbewoners

...gekoppeld aan de (Regionale) Monitor Brede Welvaart²

“Sociale samenhang is onontbeerlijk voor het goed functioneren van een samenleving. De sociale infrastructuur, zoals familieverbanden, burens, vrienden, verenigingen en hulp en ondersteuning, vormt hiervan de basis....Mensen moeten in staat zijn hieraan mee te doen, zodat ze zich deel van een groep kunnen voelen

(SDG 10.1. ongelijkheid verminderen: sociale samenhang en ongelijkheid **indicatoren**: contact met familie, vrienden en burens; vertrouwen in anderen; vrijwilligerswerk; tevredenheid met woonomgeving; veiligheid).

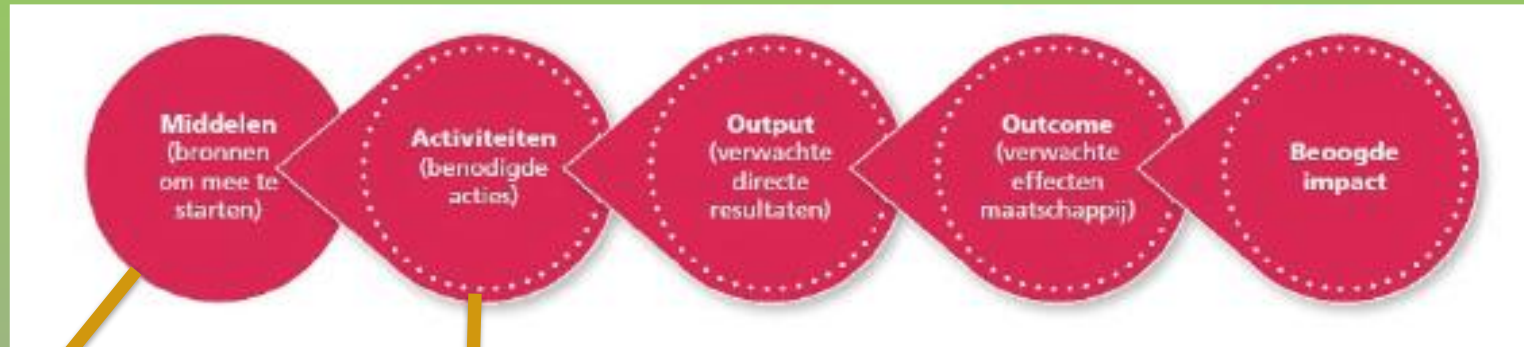
² Monitor Brede Welvaart & de Sustainable Development Goals 2021

CBS (2021) Monitor Brede Welvaart. Geraadpleegd op 1 november 2021 van <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2021/20/monitor-brede-welvaart-de-sdg-s-2021>

En: regionale monitor Brede Welvaart (2021). Geraadpleegd op 7 december 2021 van <https://dashboards.cbs.nl/rmbw/regionalemonitorbredewelvaart/>

Nederland zorgt voor elkaar (2021). Geraadpleegd van <https://www.nlzorgtvoorelkaar.nl/monitor+zorgzame+gemeenschappen+def/default.aspx>

Sorteren van Impact- een theorie over verandering

Theory of Change. Hogenstijn (2018) en Taplin & Clark (2012)

Korte lijstjes

- vroegtijdige signalering
- verbinding van partijen
- vrijwilligers

Mensen vinden en ondersteunen elkaar

- Individuele hulp
- Groepsactiviteiten

Impact

Output

- Kwaliteit van leven/ sociale contacten
- Minder vraagverlegenheid

Outcome

- Sociale samenhang
- Doelmatigheid zorg

Resultaat: Impactbox 'de Kracht van Naoberschap'

Bestaande uit:

- Turflijsten voor hulpvragen en voor activiteiten.
- Het impactformulier 'de Kracht van Naoberschap'
- Een vragenlijst voor dorpsbewoners met een hulpvraag
- Een vragenlijst voor bezoekers van activiteiten.
- Een vragenlijst voor vrijwilligers
 - Bij hulpvragen
 - Bij activiteiten

Voorbeeldvragenlijst (vrijwilligers bij activiteiten)

De Kracht van Naoberschap

Activiteit: _____
 Datum: dag: _____ maand: _____ Jaar: _____
 Uw leeftijd: _____ jaar

Vraag 1. Bij welke activiteit heeft u geholpen?

Hoe kijkt u terug op de activiteit?
 Kruis aan wat het meeste op u van toepassing is:

2. Ik vond het gezellig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Ik voelde me thuis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Ik hoorde erbij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Ik kon mezelf zijn	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Ik heb een nieuwe dorpsbewoner leren kennen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Ik heb vaker contact met één of meer dorpsbewoners	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Ik voelde me nuttig	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Ik kom graag terug	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Zo'n activiteit is echt iets voor mij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Mijn naasten vinden dit echt iets voor mij.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Het kostte mij moeite om te komen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

55

De Kracht van Naoberschap

Vraag 13. Voelde u zich op uw gemak bij het helpen met de activiteit?

nee, helemaal niet nee, niet echt tussenin ja, een beetje ja, helemaal

Vraag 14. Als u weer gevraagd wordt om te helpen, wilt u dat dan?

nee, zeker niet waarschijnlijk niet weet ik nog niet ja, misschien wel ja, zeker!

Vraag 15. Hieronder staan een aantal aspecten die voor de meeste mensen belangrijk zijn. Waar droeg helpen voor u aan bij?

Kruis aan wat voor u van toepassing is (meerdere antwoorden mogelijk)

- Lichamelijke gezondheid (bijvoorbeeld omdat u meer beweging heeft gekregen of gezonder eet)
- Geestelijke gezondheid (u voelt zich goed, zit 'lekker in uw vel')
- U bent actiever (bijvoorbeeld omdat u meer wandelt, fietst of gymt)
- U ontspant meer (bijv. door lezen of puzzelen)
- U heeft vaker sociale activiteiten (bijvoorbeeld door rummikub, sjoelen, of andere spelletjes, koffie-ochtenden, samen eten, dansclub,)
- U durft nu makkelijker hulp te vragen
- U bent meer tevredenheid met het wonen in dit dorp
- Uw dorp voelt veiliger
- U vertrouwt dorpsbewoners meer

Dit is het einde van de vragenlijst. Bedankt voor het invullen!

56

En nou dan....

Vrij te gebruiken, maar:

Verwijzen naar origineel document: Lectoraat Duurzaam Financier en Ondernemen (2022). *De Kracht van Noaberschap. Een Impactmeter voor Dorpsinitiatieven*. Te raadplegen op

<https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/centrum-ondernemerschap/onderzoek/lectoraten/duurzaam-financier-ondernemen>

Afstemmen gebruik met Welzijnswerk Midden Drenthe: Margret Wieldraaijer (beheer en overzicht van het instrument): m.wieldraaijer@welzijnswerkmd.nl

Bedankt voor uw aandacht!

Drs. Harriet Gerrits (gemeente Midden Drenthe) &
Dr. Kyra Luijters (Hanzehogeschool)

**BUURTHUIS
ANNIE LONDO**

